

Birinci ve İkinci Aşama Ortak Değerlendirmesi

Türkiye Uygunluk raporu

**GRECO 37.Genel Kurulu Tarafından Kabul Edilmiştir¹
(Strasbourg, 31 Mart-4 Nisan 2008)**

* Adalet Bakanlığı Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü eşgüdümünde Raporun İngilizce ve Fransızca metinleri esas alınarak yapılan gayriresmi tercümedir.Raporun İngilizce ve Fransızca metinlerine GRECO internet sayfasından ulaşılabilir.

I. GİRİŞ

1. GRECO, Türkiye'nin Birinci ve İkinci Aşama Ortak Değerlendirme Raporunu 27. Genel Kurulunda (6-10 Mart 2006) kabul etti. Bu rapor (Greco I. ve II. Aşama Değ. Raporu (2005) 3E), Türk yetkililerinin verdiği yetkiye dayanarak GRECO tarafından 30 Kasım 2006 tarihinde kamuya açıklandı.
2. GRECO İçtüzüğü'nün 30.2 sayılı maddesine uygun olarak, Türk yetkilileri, Tavsiyeleri uygulamak için aldıkları tedbirlere ilişkin Durum Raporunu (RS Raporu) 1 Ekim 2007 tarihinde sundu. Durum Raporunun değiştirilmiş bir versiyonu 28 Şubat 2008 tarihinde sunuldu.
3. GRECO İçtüzüğü'nün 31.1 sayılı maddesine uygun olarak, GRECO, uyum prosedürü için Raportörler görevlendirmek üzere Almanya ve Karadağ'ı seçti. Almanya adına Bay Matthias KORTE ve Karadağ adına ise Bayan Vesna RATKOVIC Raportör olarak görevlendirildiler. Raportörler Uyum Raporunun hazırlanmasında GRECO Sekreteryası tarafından desteklendi.
4. Uyum Raporunun amacı, Ortak Değerlendirme Raporunda yer alan tavsiyelere uyum amacıyla Türkiye makamlarınca alınan tedbirleri değerlendirmektir.

II. ANALİZ

5. Ortak Değerlendirme Raporunda GRECO tarafından Türkiye'ye yönelik 21 tavsiyede bulunduğu hatırlatılmıştır. Bu tavsiyelerle uyum aşağıdaki gibidir.

Tavsiye i.

6. GRECO, ilgili değişik sektörlerde yolsuzluğa karşı alınan tedbirlerin etkilerini izlemek için sistemler geliştirilmesini tavsiye eder.
7. Türk yetkilileri, Etik Kurulu tarafından, Avrupa Konseyi ve Avrupa Birliği'nin desteği ile 2007-2009 yılları arasında uygulanacak olan ve diğerlerinin yanısıra, Türkiye'de yolsuzlukla mücadele stratejilerinin izlenmesi, koordinasyonu ve yönetimi iyileştirmek için önerilerin hazırlanacağı ve Etik Kuralları, Bilgi Edinme Kanunu, Ceza Kanunu'na ilişkin yasal tedbirler gibi son yıllarda uygulanan yolsuzlukla mücadele tedbirlerinin etkinliğini değerlendirmek üzere çalışmaların geliştirileceği "Türkiye'de Yolsuzluğun Önlenmesi için Etik" konulu ortak bir projenin başladığını belirtmişlerdir. Üstelik yetkili makamlar, "İyi Yönetimin Geliştirilmesi ve Türkiye'de Şeffaflığın Güçlendirilmesi Bakanlar Komitesi"nin 58. ve 59. Hükümetlerin yolsuzlukla mücadele politikalarını izleyen ve bunun yanısıra şeffaflığı güçlendiren ve diğerlerine ilaveten, bir dizi yapılan faaliyetleri, ulaşılan hedefleri, milli kalkınma planlarına ve strateji belgelerine uygun olarak atılacak adımlar ile birlikte uluslararası sözleşme ve anlaşmalardan kaynaklanan yerine getirilmeyen yükümlülükleri içeren yolsuzluğu ortadan kaldırmaya yönelik yasal ve idari uygulamalar konusunda bir rapor hazırladığını bildirmişlerdir.
8. GRECO, yapılan faaliyetlerin listesini ve karşılanan hedefleri de içeren 58. ve 59. Hükümetin yolsuzlukla mücadele politikalarına ilişkin Bakanlık Komitesinin izleme raporu ile ilgili sağlanan bilgileri not eder. GRECO, tavsiyenin daha spesifik olarak, yolsuzlukla mücadele tedbirlerinin etkinliğini izlemek üzere sistemler geliştirilmesini hedeflediğini hatırlatır, ancak yetkili makamlar tarafından sunulan bilgiler, Bakanlar Komitesi Raporunun daha ileri geniş çaplı izleme için yararlı bir temel oluşturabileceğini önermektedir. Bu çerçevede GRECO, son yıllarda uygulanan yolsuzlukla mücadele tedbirlerinin etkinliğinin değerlendirilmesini amaçlayan ayrıntılı çalışmaların "Türkiye'de Yolsuzluğun Önlenmesi için Etik" ortak projesinin temel bileşenlerinden biri olduğunu kabul eder. GRECO projeye sağlanan uluslararası katkıyı içtenlikle karşılar ve ilgili makamları, bu alandaki çabalarını güçlü bir şekilde sürdürmeye teşvik eder.

9. GRECO tavsiye (i) in tatminkar bir şekilde ele alındığına karar verir.

Tavsiye ii.

10. GRECO, yolsuzluk konusunda yeni stratejiler önermek ve yolsuzluğa karşı ulusal stratejilerin uygulanmasını izlemekten sorumlu olacak şekilde bir kurumun görevlendirilmesini, böyle bir kurumun, kamu yönetimini olduğu kadar sivil toplumu da temsil etmesini ve izleme fonksiyonunda bu kuruma belli ölçüde bağımsızlık verilmesini tavsiye eder.
11. Yetkililer, "Türkiye'de Şeffaflığın Güçlendirilmesi ve İyi Yönetimin Geliştirilmesi Bakanlar Komitesi" ne 2006/32 Sayılı Başbakanlık Genelgesi ile, yolsuzlukla mücadelede genel ilkeler belirleme ve uluslararası örgütlerle koordinasyon kurma görevi verildiğini belirtir. Aynı Komite 22 Temmuz 2007 seçimlerini müteakip yeniden yapılandırıldı ve halihazırda başkanlığını İçişleri Bakanı yapmaktadır. Yetkililer, kamu kurumlarının yolsuzlukla ve dolandırıcılıkla mücadele politikalarının izlenmesi ve kamu kurumları ile Hükümete teknik rehberlik sağlamada Komisyonun yararlı bir araç olduğunun kanıtlandığını belirtir. Yetkililer ayrıca kanun uygulayıcı birimler arasındaki işbirliğine, Başbakanlık Teftiş Kurulu Başkanlığı tarafından yürütülen bakanlıklararası soruşturmalardaki koordinasyona, Hükümet birimlerinin karaparanın aklanması olaylarındaki bir istişari komite aracılığıyla mevcut olan işbirliğine ve Meclisin araştırma komisyonları vasıtasıyla dolandırıcılık ve yolsuzluk suçlarının soruşturulmalarındaki rolüne referansta bulunurlar.
12. GRECO yolsuzlukla mücadelenin geliştirilmesini amaçlayan değişik Devlet makamlarının ve farklı türlerde işbirliği türlerinin mevcudiyetini kabul eder. Belirtilen ve halihazırda İçişleri Bakanın başkanlığının yaptığı Bakanlar Komitesi, Türkiye'de Devletin ve özellikle uygulayıcı birimlerin yolsuzlukla mücadeledeki güçlü etkisinin diğer bir örneğini teşkil etmektedir. Bununla beraber, tavsiye, belirli ölçüde Hükümetten bağımsız ve sivil toplumun da dahil olduğu bir gözetim makamının oluşturulmasını amaçlıyordu. Böyle bir makamın amacı, kanun uygulayıcı birimlerince yerine getirilen zorlayıcı tedbirlerin koordinasyonu ile karıştırılmamalıdır.
13. GRECO tavsiyenin yerine getirilmediğine karar verir.

Tavsiye iii.

14. GRECO, yolsuzlukla mücadelede kolluk kuvvetlerine tavsiyede bulunacak ve yolsuzluk suçlarında soruşturma ve adli tahkikat yapacak, ilgili veri tabanlarına erişim de dahil olmak üzere kolluk kuvvetleri arasında bilgi paylaşımını sağlayacak merkezi bir ihtisas biriminin kurulması veya mevcut kurumlardan birisinin bu amaçla görevlendirilmesini tavsiye eder.
15. Yetkililer, Polis, Jandarma ve Sahil Güvenlik birimleri tarafından belli hakları kullanmaktan yasaklanan (ör: kamu hizmetlerinden yasaklılık) kimseleri, çalınan ve kaybolan motorlu taşıtları, ateşli silahları ve kimlik kayıtlarını ilgilendiren bilgilere ilişkin kayıtların tutulduğunu ve online olarak da ulaşılabilen bu bilgilerin paylaşımının sağlandığını belirtmektedir. Yetkililer ayrıca Valinin başkanlığında, İl Emniyet Müdürü, Jandarma Komutanı ve Cumhuriyet başsavcısının katılımıyla, yolsuzluk olaylarını da içeren karşılıklı bilgi paylaşımı için illerde düzenlenen "Asayiş Toplantıları" nı da bildirmektedirler. Üstelik, yetkililer, son dört yıl içerisinde yolsuzluk ve kara para aklama suç olaylarında 36 ortak soruşturma yürüten polis, jandarma ve sahil güvenlik birimleri arasındaki stratejik ve operasyonel işbirliğinde bir artış olduğunu ve karmaşık yolsuzluk olaylarında, Cumhuriyet savcısının gözetiminde adli kolluk makamlarını ve düzenleyici/denetleyici idari makamlarını da içeren Birimlerarası Görev Gücü kurma imkanını da ifade etmektedirler. Son olarak yetkililer, Emniyet Genel Müdürlüğü (İnterpol-Europol-Sirene Dairesi Başkanlığı) altında uluslararası suçlar açısından milli düzeyde kanun uygulayıcı birimleri arasında işbirliğini güçlendirmek amacıyla "Türk Milli Bürosu" nun kurulduğunu bildirmektedirler.
16. GRECO kanun uygulayıcı birimler arasındaki işbirliği ve bilgi paylaşımına ilişkin sağlanan bilgileri not eder. Ancak rapor edilen tedbirlerin bazıları Değerlendirme Raporu Kabul edilmeden önce de

kullanılmıştı. Karşılıklı bilgi paylaşımı gibi diğer bazılarının ise yeni ve doğru istikamette olduğu gözükmetedir. Bununla beraber, bu tavsiyenin nedeni yolsuzluk suçlarında soruşturma yetkisine sahip uzmanlaşmış bir birimin olmayışydı. GRECO son zamanlarda kurulan Türk Milli Bürosu'nun görünüşte böyle bir uzmanlaşmış birim olmadığını ve bundan dolayı bu tarz uzmanlaşmış bir birimin kurulduğunun henüz bildirilmediğini not eder.

17. GRECO tavsiye iii nin yerine getirilmediğine karar verir.

Tavsiye iv.

18. GRECO, yolsuzluk konusunda uzmanlaşmış tüm kolluk kuvveti mensuplarına yolsuzluk, yolsuzluğun ortaya çıkartılması ve soruşturulması ile ilgili düzenli eğitim verilmesi veya varolan eğitimin artırılmasını tavsiye eder.
19. Yetkililer, Polis Akademisi Güvenlik Bilimleri Fakültesi tarafından verilen yolsuzluğa ilişkin değişik kurslardan ve Mayıs-Haziran dönemlerinde toplam 3812 kişinin katıldığı "Türkiye'de Yolsuzlukla Mücadele ve Türk Polisinin Rolü" konulu konferansların düzenlendiğini belirtir. Üstelik yetkililer, kanun uygulayıcılarına yönelik ve diğerlerine ek olarak 953 görevlinin (Adalet Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı, MASAK, Jandarma ve EGM) de dahil edildiği Emniyet Genel Müdürlüğü tarafından "Karaparanın Aklanması, Suçun Mali Kaynakları ve Terörizmin Finansmanı ile Mücadelenin Güçlendirilmesi Projesi" çerçevesinde Nisan 2005-Nisan 2007 arasında yapılan eğitim faaliyetlerine, tüm kanun uygulayıcı birimlerinden 650 görevlinin Mart 2004-Kasım 2005 arasında "Organize Suçlarla Mücadelenin Güçlendirilmesi Projesi" çerçevesinde eğitimine, Kaçakçılık ve Organize Suçlarla Mücadele Dairesi Başkanlığından (KOM) 77 görevlinin "Sahtecilik Suçlarında Uzmanlaşma Eğitimi" kapsamında eğitimine, KOM Dairesi Başkanlığından 74 görevlinin "Nitelikli Dolandırıcılık ve Yolsuzlukla Mücadelede Uzmanlaşma Eğitimi" kapsamında eğitilmesine ve karaparanın aklanması ve yolsuzluğun da dahil olduğu, değişik Bakanlıklar, merkezi ve yerel polis birimleri, jandarma, gümrükler ve sahil güvenlik temsilcilerinin katılımıyla gerçekleştirilen uluslararası suçla mücadelede periyodik İnterpol Eğitim Kurslarına (sonuncusu Nisan 2007'de yapıldı) değinir.
20. GRECO değişik kanun uygulayıcı birimlerin görevlilerine yönelik, yolsuzlukla mücadelenin boyutlarını da içeren yoğun eğitim faaliyetleri düzenlendiğinin rapor edildiğini not eder. GRECO bu tarz eğitim faaliyetlerinin organize edilmesine devam edilmesi ve daha ziyade yolsuzluğun ortaya çıkarılması ve soruşturulması konularına yoğunlaşılması ile bu alanda jandarma ve polis arasında koordineli eğitimin güçlendirilmesi hususlarında yetkilileri teşvik eder.
21. GRECO tavsiye iv ün tatminkar bir şekilde yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye v.

22. GRECO, hâkimlerin, denetim ve atanma ile ilgili olarak Adalet Bakanlığına karşı bağımsızlığının daha da artırılmasını (80.paragraf) tavsiye eder.
23. Yetkililer, Adalet Akademisi Yönetim Kurulundan iki temsilcinin (Danıştay ve Yargıtay üyesi) eklenmesi ile sözlü sınav kurulu üyelerinin sayılarının yediye yükseltildiğini ve sözlü sınavın hâkim ve Cumhuriyet savcısı adayı olarak kabullerinde uygunluklarının değerlendirilmesindeki rolünün 30 %'a indirildiğini belirtirler. Yetkililer ayrıca hâkim ve savcıların atanma ve terfilerinden sorumlu olan Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunun yapısının değişmediğini belirtir. Üstelik, yetkililer hâkimlerin denetiminin halen Adalet Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca yapıldığını, ancak bazı prosedürlerin değiştiğini vurgular: 27 Ocak 2007 tarihli Teftiş Kurulu Yönetmeliği uyarınca, Adalet Bakanlığı adalet müfettişleri raporlarını 1'den 100'e kadar sayısal notlar kullanarak standart tarzda hazırlamak, "düşük" ve "orta" not verdiği değerlendirmelerini delille desteklemek zorunda olup, hâkimlerin Bilgi Edinme Hakkı Kanunu (madde 95) kapsamında bilgi notları olarak görülen teftiş kayıtlarını inceleme ve müfettişlerin tavsiyelerine itirazda bulunma

hakları bulunmaktadır (madde 87). Yetkililer, 2006 yılından beri, değerlendirme raporlarının – kesin olmayıp, sonuç değerlendirme Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulu tarafından yapılır- idari yargı denetimine tabi olduğunu ifade eder.

24. GRECO sağlanan bilgiyi not etmiştir. Görünen odur ki hâkim ve savcılarının denetim ve terfilerine ilişkin usulî güvenceler yanı sıra hâkim ve savcı adaylarının sınav usullerine ilişkin küçük değişiklikler yapılmış olmakla birlikte GRECO yürütme erki –Adalet Bakanlığı- karşısında hâkimlerin bağımsızlığı temel sorununa ilişkin gerçek bir ilerleme görmemiştir. Hâkimlerin tayin ve denetimleri halen Adalet Bakanlığına sıkı bir şekilde bağlıdır.
25. GRECO v no'lu tavsiyenin yerine getirilmediğine karar verir.

Tavsiye vi

26. GRECO, Hakim ve savcılara mahsus bir eğitim kurumu olan Adalet Akademisinin tam faaliyete geçirilmesinin sağlanması; hakim ve savcılarının özellikle iktisat ve maliye gibi yolsuzluk suçlarının kovuşturulması ve yargılanması ile ilgili alanlarda eğitimlerinin sağlanmasını (82. paragraf) tavsiye eder.
27. Yetkililer, Akademinin 2005 yılında yeni yerleşkesine taşınmasının, son zamanlarda yasalaşan bir kısım düzenlemelerin yanı sıra, 2006 yılında 5,503,000 TL. (2,696,470 Avro), 2007 yılında 7,882,000 TL. (3,832,780 Avro) ve 2008 yılında 8,757,000 TL.(4,290,930 Avro)'lik bir bütçe ayrılmasının, 2005'ten bu yana "Adaletin Modernleştirilmesi ve Ceza Reformu" projesi çerçevesinde 800 hâkim ve savcının katılımı ile 11 sempozyum düzenleyen Adalet Akademisi'nin faaliyetlerinin daha da geliştirilmesini mümkün kıldığını belirtmişlerdir. Ayrıca Adalet Akademisi, hâkim-savcı adayları (440 adaydan 244'ü bugüne kadar eğitilmiştir) ile hâkimler ve savcılar için "İnsan Hakları Standartlarının İçselleştirilmesi ve Yerel Kapasitenin Güçlendirilmesi" hakkında Utrecht Üniversitesi ile bir işbirliği programı başlattı ve artan bir şekilde yerinden eğitim faaliyetlerine (planlanan katılımcı hâkim ve savcılar: 2007'de 850, 2008'de 1650, 2009'da 1700) odaklanmaya başladı. Bunun yanı sıra, yetkili makamlar özel konularda eğitimlere ilişkin; Haziran 2006-Şubat 2007 dönemi boyunca hizmet öncesi eğitimin bir parçası olarak 737 hâkim ve savcı adayının müsadere, el koyma, kaçakçılık, karapara aklama hakkında seminerlere katıldıklarını, ilâveten adayların yolsuzluk ve karapara aklama gibi kamu yönetiminin işleyişi ve güvenilirliği aleyhine işlenen cürümler konusunda eğitildiklerini ve 2007-2009 uzun dönem eğitim programı için belli konularda hizmetiçi eğitim kurslarının planlandığını (80 hâkim ve savcı için yolsuzluk, karapara aklama ve kaçakçılık hakkında 5 günlük kurs, 120 hâkim ve savcı için bankacılık hukuku ve uluslararası ödeme sistemlerine ilişkin suçlar konusunda 5 günlük kurs, özel soruşturma teknikleri konusunda 100 hâkim ve savcı için 5 günlük kurs) belirttiler.
28. GRECO, Adalet Akademisi tarafından hâkim ve savcılar için verilen eğitim faaliyetlerindeki rapor edilen artışı takdirle karşılamaktadır. GRECO, özellikle, yolsuzluk suçlarının soruşturulması ve yargılanmasına ilişkin, ekonomi ve finans gibi uzmanlık konularında, gelecekte daha fazla eğitim verilebileceğinin beklendiğini değerlendirmektedir.

29. GRECO vi no'lu tavsiyenin tatminkar bir şekilde ele alındığına karar verir.

Tavsiye vii.

30. GRECO, milletvekili dokunulmazlığı sisteminin, dokunulmazlığın kaldırılması talepleri hakkında karar verilirken, savcılar tarafından iletilen taleplerin esasına bağlı kalacak, bu kararların siyasi değerlendirmelerden uzak bir şekilde, spesifik ve objektif ölçütler kullanılacak şekilde yeniden gözden geçirilmesini tavsiye eder.

31. Yetkililer, tavsiyenin yeni oluşan Parlamento'ya (Temmuz 2007) iletildiğini ve bu hususun, parlamento tarafından anayasa reformu çerçevesinde ya da bağımsız olarak ele alınmasının beklendiğini belirtmektedirler.
32. Bu konuda daha fazla bilgi mevcut olmadığından, GRECO yalnızca, tavsiye vii'nin yerine getirilmediğine karar verir.

Tavsiye viii.

33. GRECO, Savcılık soruşturması için gerekli olan idari izin yapılacak cezai takibatların etkinliği üzerindeki etkisinin analiz edilmesi ile ceza yargılaması bağımsızlığından fiilen yararlanan kamu görevlileri kategorisini azaltmak amacıyla idari izin sisteminin yeniden düzenlenmesinin değerlendirilmesini tavsiye eder.
34. Cezai takibatın etkinliğinde idari kovuşturma izninin etkisini analiz etmek ve cezai takibattan bağımsız olan kamu görevlisi kategorilerinin azaltılması amacıyla, idari ön soruşturma ve idari kovuşturma izin sisteminin yenilenmesinin değerlendirmesi bakımından, Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü, Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü, Ceza İşleri Genel Müdürlüğü, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğünden birer temsilci ile Memur suçlarına bakmakla görevli bir Başsavcı Vekili ve Başbakanlık Teftiş Kurulu'ndan bir Başmüfettişten oluşan bir çalışma grubunun oluşturulduğu yetkililer tarafından bildirilmiştir. Çalışma grubunun, Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü ile Ankara Cumhuriyet Başsavcılığından alınan bilgileri incelediği ve olası reform projeleri bağlamında daha fazla değerlendirme yapılabilmesi için Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü ile Başbakanlık Teftiş Kurulu'na bir rapor sunulduğu ilgililer tarafından ifade edilmiştir.
35. GRECO, cezai takibatın etkinliğinde idari kovuşturma izninin etkilerini rapor eden analizi not etmiştir. Ancak, idari ön soruşturma ve idari kovuşturma izninin yenilenmesine ilişkin somut bir değerlendirmeye yer verildiği gözükmemektedir.
36. GRECO, viii nolu tavsiyenin kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye ix.

37. GRECO, Müsadere ve el koymaya ilişkin yeni kuralları uygulayacak olan kamu görevlilerine (kolluk, savcı ve hakim) sıkı eğitim verilmesi, kılavuz ilkeler belirlenmesi ve uygulamada sistemin nasıl işlediğini değerlendirebilmek için müsadere ve tedbirlerin kullanımı ile kullanımındaki başarısızlıklar konusunda ayrıntılı bilgi toplanmasını tavsiye eder.
38. Yetkililer, 27 Nisan 2007'de "Suçtan elde edilen gelirlere el konulması ve suçtan elde edilen gelirlerin aklanması soruşturmalarında İlkeler ve Usuller" hakkında detaylı bir kılavuzun tüm merkez ve taşra polis birimlerine gönderildiğini rapor etmişlerdir. Yetkililer ayrıca, el koyma ve müsadereye ilişkin rehber ilkelerin Temmuz 2007'de hâkim ve savcılar, kanun uygulayıcı birimler ve MASAK temsilcileri için düzenlenen bir seminerde ele alındığı ve bu ilkelerin Adalet Bakanlığı'nın Internet sitesinde yayımlandığını belirtmişlerdir. Yetkililer, bunun yanı sıra, uluslararası adli işbirliği konuları, el koyma ve müsadere uygulamasına ilişkin detaylı bilgilerin Bakanlık Genelgeleri ile düzenlenmiş olduğunu belirtmişlerdir.
39. Eğitim faaliyetleriyle ilgili olarak yetkililer, Nisan 2005 ve 2007 tarihleri arasında "Karapara aklamayla mücadele, suçların mali kaynakları ve terörizmin finansmanı" konusunda Avrupa Birliği Eşleştirme Projesi çerçevesinde, Adalet Bakanlığı personelinin ve tüm kanun uygulayıcı birimlerden olmak üzere 953 kamu görevlisine, suçtan elde edilen gelirlere el konulması ve müsadere konularında eğitim verildiğini belirtmişlerdir. Ayrıca, Adalet Bakanlığınca Ocak 2005-2006 döneminde, müsadere ve el koyma hakkında yeni kurallar içeren yeni Ceza Kanunu ve Ceza Usul Kanunu hakkında birtakım eğitim faaliyetleri; hâkim ve savcılar ile kanun uygulayıcı

birimlerin katılımı ile mal varlıklarının müsadereğine ilişkin soruşturma ve kovuşturma teknikleri hakkında üç seminer (Şubat ve Mart 2006, Birleşik Devletler Büyükelçiliği işbirliğiyle), "Yolsuzlukla mücadelede metotlar ve uygulamalar" konulu Birleşmiş Milletler Yolsuzlukla Mücadele Sözleşmesi hükümlerinin ve ulusal uygulamaların 30 hâkim ve savcı yanı sıra Türk ve Amerikalı uzmanlar tarafından ele alındığı bir seminer (Mayıs 2007'de Birleşik Devletler Büyükelçiliği işbirliğiyle), "Yolsuzlukla mücadelede arama, el koyma ve müsadere tedbirleri" konulu MASAK ve kanun uygulayıcı makamlar yanı sıra 40 hâkim ve savcının katıldığı bir eğitim semineri (Temmuz 2007), el koymanın yanı sıra özellikle organize suçlarla ilgilenen hâkim ve savcılar için "Suç gelirlerine el konulması ve müsadere" konulu bir seminer (Ekim 2007) ve 63 hâkim ve savcının katılımıyla "Suçtan elde edilen gelirlerin müsadere" konusu da dahil olmak üzere "Terörizmle mücadele, terörizmin finansmanı ve karapara aklama" hakkında bir çalıştay (Şubat 2008) düzenlendiğini bildirmiştir.

40. Son olarak, makamlar tarafından Adalet Bakanlığınca UYAP veri tabanından (Ulusal Yargı Ağı) geçici tedbirler ve müsadere uygulamasına ilişkin bilgilerin toplanması için istatistikî formlar hazırlandığı ve toplanan veriler ışığında uygulamada sistemin ne şekilde işlediğini değerlendirmek üzere Uluslararası Hukuk ve Dış İlişkiler, Kanunlar ve Ceza İşleri Genel Müdürlüklerinden personelin yer aldığı Bakanlık içerisinde bir çalışma grubu kurulduğu bildirilmiştir.

41. GRECO, sağlanan bilgiyi not eder ve IX no'lu tavsiyenin tatminkar bir şekilde yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye x.

42. GRECO, Bilgi Edinme Kanunu çerçevesinde yapılan taleplerden alınacak masraflara ilişkin olarak bütün kamu idareleri için merkezi seviyede rehber ilkeler belirlenmesini tavsiye eder.

43. Yetkililer, Bilgi Edinme Hakkı Kanunu uyarınca bilgi talep edildiğinde alınacak masraflara ilişkin tüm kamu idareleri için merkezi düzeyde bir rehber ilkenin Maliye Bakanlığı'nın 1 Mart 2006 tarihli "Bilgi ve belgeye erişim hakkında genel tebliğ" içerisinde yer aldığını belirtmişlerdir². Bu Tebliğ, uygulama prensipleri ve usulleri yanı sıra masrafları gösteren bir tarife içermektedir. Örneğin, burada sağlanan yazılı ya da basılı bilginin ilk on sayfasının ücretsiz olduğu, (posta ücreti dahil), alınacak ücretin inceleme, araştırma, yazma, kopyalama ve diğer masraf unsurları ile orantılı olması gerektiği ve ücretin masraf miktarını geçemeyeceği ve masraf duyurusunda bulunması gereken masrafın unsurları ve sebeplerine ilişkin bir açıklamanın yer aldığı belirtilmektedir. Son olarak yetkililer, tarife uyarınca, prensip olarak yazılı ve basılı bilgi ve belge ile kurumlar ve kuruluşlar tarafından tutulan ve basılması yasak olmayan bilgi ve belgenin ilgili idari birim tarafından belirlenecek ilk on sayfadan sonraki her sayfası için renksiz çıktı alma, tarama, fotokopi ya da örnek alma için 0.5 YTL (0.25 Avro) ve renkli çıktı, tarama ya da fotokopi almak için 1 YTL (0.49 Avro), araştırma ve gözden geçirmeden kaynaklanan diğer masraf unsurları ve harcamalar için ilave bir miktar sayfa başına 5 YTL (2.45 Avro) geçmeyecek şekilde ya da 100 YTL (49 Avro) toplam bedel karşılığında sağlanmaktadır. Buna karşın, elektronik posta yoluyla bilgi ve belge gönderilmesi, inceleme, araştırma, baskı, tarama, örnek alma ve diğer masraf unsurlarından kaynaklanan harcamalar haricinde ücretsizdir.

44. GRECO sağlanan bilgileri not eder ve x no'lu tavsiyenin tatminkar bir şekilde yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xi.

45. GRECO, Bilgi Edinme İtiraz Kurulunun bağımsızlığının güçlendirilmesi; bu Kurulun Bilgi Edinme Yasasını uygulayan kamu kurumlarına kılavuz ve danışma makamı olarak hareket etmesine ve

² Değerlendirme Raporunun kabul edildiği tarihte Tebliğin tam içeriği hakkında GRECO bilgi sahibi değildi.

itirazları dinleme ve değerlendirme rolünü üstlenmesine imkan verecek derecede yeterli personel ve kendine özgü bütçesi olacak şekilde açık resmi bir yapıya kavuşturulmasını tavsiye eder.

46. Yetkililer, Bilgi Edinme ve Değerlendirme Kurulu'nun bağımsızlığının güçlendirilmesi için, Başbakanlık Halkla İlişkiler Başkanlığı çerçevesinde, Kurula özgü bir bütçenin oluşturulması için çalışmalar yapıldığını bildirmişlerdir. Ayrıca, Kurulun sekreteryası görevini üstlenen personel sayısının üçten altıya çıkarıldığını ve bu personelin sadece "Bilgi Edinme Kurulu"yla ilgili işlere bakmak üzere görevlendirildiğini belirtmişlerdir.
47. GRECO, "Bilgi Edinme Kurulu" sekreteryanın güçlendirilmesini ve Kurula özgü bir bütçenin oluşturulması hazırlık çalışmalarını not eder. Bununla birlikte, GRECO, Kurula özgü bir bütçenin henüz bir tahsis edilmediğini ve Kurulun bağımsızlığının güçlendirilmesi için başka bir önlemin alındığının bildirilmediğini not eder.
48. GRECO xi nolu tavsiyenin kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xii.

49. GRECO, Etik kurallarının idari mekanizma içinde yerleştirilmesini ve bu amaca mafuf yeni kurallar yapılmasını sağlayacak şekilde, yeterli bütçe ve personel vermek suretiyle Etik Kurulu'nun yeterince bağımsız olmasının sağlanması; kamu idaresindeki yolsuzluk ve etik davranış konularına ilişkin çalışma yapılması ve üst düzey görevlilere karşı yapılan şikayetlerin çok iyi bir şekilde incelenmesini tavsiye eder.
50. Yetkililer, Etik Kurulu Sekreteryanının personel sayısının beşten ona çıkarıldığını (altı uzman, dört idari görevli) ve 5176 sayılı yasanın 2. maddesi uyarınca, Etik Kurulu'nun ulaşım, iaşe ve katılım masraflarının ve diğer ihtiyaçlarının Başbakanlık Personel ve Prensipler Genel Müdürlüğü bütçesinden karşılandığını bildirmektedirler.
51. GRECO Etik Kurulu Sekreteryanının güçlendirildiğini öğrenmekten memnuniyet duyar. Bununla birlikte, Kurul kendisinin finansmanını sağlayan hükümete hala sıkı şekilde bağımlıdır. Etik Kurul'un yeterli düzeyde bağımsızlığın sağlanması, özellikle de, üst düzey görevliler hakkındaki şikayetleri uygun bir şekilde soruşturabilecek ve proaktif çalışmalar yapabilecek uygun ve düzenli bir bütçenin verilmesi konusunda herhangi bir tedbir alındığı bildirilmemiştir. Tavsiyenin karşılanması bakımından ek çaba sarfedilmesi gerekmektedir.
52. GRECO xii nolu tavsiyenin kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xiii.

53. GRECO, yeni Etik Kanunu ve yolsuzluğa karşı politikalar hakkında bütün devlet memurlarının eğitiminde kullanılacak olan eğitim materyallerinin geliştirilmesi ve bütün Bakanlıklar ve sivil hizmet birimlerinden bu eğitimi, müfredatlarının bir parçası haline getirmelerinin istenmesi; bunun devlet memurlarının ilk eğitimleri ve sonraki hizmet içi eğitimlerinin en temel bölümü olduğunun güvence altına alınmasının sağlanmasını tavsiye eder.
54. Yetkililer, "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri İle Başvuru Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik" uyarınca, etik davranış ilkeleri ve görevlerinden doğacak sorumlulukları hakkında her düzeydeki kamu görevlilerinin bilgilendirilmesinin (Madde 24) ve idarecilerin bu ilkelerin temel eğitim ve meslek içi eğitim programlarına dahil edilmesini temin etmelerinin gerekli olduğunu belirtmektedirler (Madde 25). Ayrıca, Türkiye'de etik kültürünün teşvik edilmesini amaçlayan "Türkiye'de Yolsuzluğun önlenmesi için Etik" projesinin, Avrupa Birliğinden alınacak mali destekle (1.5 milyon Euro), 2007-2009 dönemi içerisinde uygulanmasının beklendiği bildirilmiştir. Bu proje, merkezi ve yerel yönetim organlarının yönetici ve çalışanlarının eğitimini, karar verme süreçlerine dahil edilecek etik kurallar hakkında bilgileri, başka ülkelerin etik uygulamaları hakkında analizi,

eğitim modulü ve eğiticilerin eğitimi hakkında bilgileri içermektedir. Son olarak, yetkililer, kamu görevlilerinin, 'Mesleki Etik İlkeleri' hakkında kamu kurumları tarafından yapılacak eğitimi de amaçlayan Başbakanlık genelgesi taslağına atıf yapmaktadırlar .

55. GRECO, kamu görevlilerine etik kuralları konusunda verilecek eğitim hakkındaki yasal gerekliliği, 'Türkiye'de Yolsuzluğun önlenmesi ve için Etik' projesi hazırlık çalışmalarını, ve kamu görevlilerinin bu alandaki eğitimini hedefleyen Başbakanlık genelgesi taslağı hakkındaki bilgiyi not etmektedir. Bununla birlikte, anılan proje henüz uygulamaya geçirilmemiş ve tüm kamu görevlileri Etik Kanunu ile ilgili olarak tavsiyede belirtildiği şekilde eğitim almış gözükmemektedir.
56. GRECO xiii nolu tavsiyenin kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xiv.

57. GRECO, kamu yönetimiyle ilgili devam eden tüm reformlar ve daha uzmanlaşmış bir kolluk sistemi ışığında, Teftiş Kurulları sistemi reformunun değerlendirilmesini tavsiye eder.
58. Yetkililer, 2003 tarih ve 5018 sayılı Kamu Mali Yönetimi ve Kontrol Kanunu kapsamında, denetim işlemlerindeki boşlukların doldurulması ve diğer kontrol organlarıyla etkin bir iletişimin sağlanması amacıyla İç Denetim Koordinasyon Kurulu'nun oluşturulduğunu bildirmektedirler. Bu amaçla, İç Denetim Koordinasyon Kurulu; denetim ve rapor etme standartlarına ve etik kurallarına karar verme, denetime ilişkin kılavuz ilkelerin hazırlanması ve geliştirilmesi, risk değerlendirme metotlarının geliştirilmesi, iç denetçilerin eğitimi için eğitim programlarının organize edilmesi, iç denetçiler ile idari organların yöneticileri arasındaki anlaşmazlıkların çözülmesine yardım edilmesi, idarecilerin iç denetim raporlarının değerlendirilmesi ve güçlendirilmesi, bunların yıllık bir rapor şeklinde Maliye bakanına sunulması ve kamuya duyurulması ve son olarak, kalite garanti ve iyileşme programı geliştirilmesi ve uygulamasının denetlenmesi yetkileriyle donatılmıştır. Yetkililer 5018 sayılı yasanın, son anayasa değerislikleri ve yasal düzenlemelerle birlikte, iç denetim standartlarını INTOSAI standartlarına uygun hale getirdiğini ve bu amaçla, Sayıştay'a ek birtakım yetkiler ve denetim kapasiteleri verdiğini ve iç ve diş denetim mekanizmaları arasında yakın bir işbirliği önerdiğini belirtmektedirler. Yetkililer yukarıda bahsedilen değerisliklerin uygulanmasının hala devam ettiğini ve ihtiyaçların kontrol yapısındaki boşlukların doldurulması ve yetki örtüşmesinin (overlapping) önlenmesi amacıyla mevcut teftiş kurulları ile ayarlanacağını, farklı kontrol organlarının birlikte varolmasının etkinlikle sağlanacağını eklemektedirler. Bununla birlikte, İç Denetim Koordinasyon Kurulu ve belli başlı teftiş kurullarınca daha sık bir şekilde yapılan toplantılar, çözülmesi gerekli olan problemleri alanların tanımlanmasına yardım etmiştir.
59. GRECO, sağlanan bilgilerin sadece kamu yönetiminin denetlenmesi sistemlerinin iyileştirilmesine ilişkin reformlar hakkında olduğunu not etmektedir. Bununla birlikte, tavsiyenin asıl amacı, yolsuzluk olaylarının soruşturmasında, Teftiş Kurullarının yeniden yapılandırılması, özellikle de, diğer kamu idareleri (denetim birimleri gibi) ile kanun uygulayıcıları birimlerin rolleriyle ilgilidir. Bu alanda herhangi bir bilgi iletilmemiştir.
60. GRECO xiv no'lu tavsiyenin yerine getirilmediğine karar verir.

Tavsiye xv.

61. GRECO, kamuoyundan gelen kötü yönetime ilişkin şikayetler ile ilgilenmek üzere geniş yetkiye sahip, yürütmeden bağımsız bir Ombudsmanlık kurumunun kurulmasına yüksek öncelik verilmesi, buna ilişkin mevzuatın kabul edilmesi sonrasında tüm Türkiye çapında duyarlılık kampanyası yapılmasının sağlanmasını tavsiye eder.
62. Yetkililer, Ombudsmanlık kurumunu teşkilini öngören 5548 sayılı Kanunun Resmi Gazetede yayımlandığını ve 13 Aralık 2006 tarihinde yürürlüğe girdiğini bildirmektedirler. Bununla birlikte, Cumhurbaşkanı sözkonusu yasayı Anayasa Mahkemesine götürmüş ve Mahkeme, 27 Ekim 2006

tarihinde, 'Ombudsmanlık kurumu bir başkan ve en az beş üyenin seçimi ile kurulur' şeklindeki geçici birinci maddesinin yürürlüğünü durdurmuştur. Yasa, bu nedenle, anılan mahkeme tarafından, davanın esası hakkında verilecek karara değin askıya alınmıştır.

63. GRECO, Kamu Denetçiliği Kurumu Yasasının kabul edilmesini ve Kamu Denetçiliği Kurumunun kurulması amacıyla yapılan tavsiyenin ciddiye alındığını not eder. Bununla birlikte, sözkonusu yasa Anayasa Mahkemesi tarafından askıya alındığından, GRECO, bu aşamada xv nolu tavsiyenin ancak kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xvi.

64. GRECO, iyi niyetle yolsuzluk şüphesini bildiren kamu görevlilerinin (ihbarcı) korunmasının sağlanmasını ve bildirimlerin en iyi şekilde ele alınmasını ayrıca yolsuzluğun bildirilmesine ilişkin eğitim ve rehber ilkeler getirilmesini tavsiye eder.
65. Yetkililer; hayatı, vucut bütünlüğü ya da malları,-ya da kanunda sayılan akrabaları- ciddi tehlike altında olan tanık ve mağdurların korunmasına ilişkin yasanın kabul edildiğini ve Haziran 2008 tarihinde yürürlüğe gireceğini bildirmektedirler. Sadece belli suç tipleri için öngörülen bu korumanın, tanığın ceza yargılamasında önemli rol oynadığı hallerde zorunlu olduğu ve yasanın 3. maddesi uyarınca bir suç örgütü kapsamında işlenen rüşvet suçları bakımından tanık koruması öngörüldüğü yetkililer tarafından belirtilmektedir. Yetkililer ayrıca, 3628 sayılı Mal Bildiriminde Bulunulması Rüşvet ve Yolsuzluklarla Mücadele Kanununun 18. maddesi hükmü uyarınca, ihbarcı'ların kimliğinin rızaları olmaksızın açıklanamayacağını ifade etmektedirler.
66. GRECO, tanık koruma ile ilgili yasanın kabul edildiğini not etmektedir. Bununla birlikte, yolsuzluğun bildirilmesi ile ilgili eğitim ve kılavuz ilkelerin ayrıca raporların uygun bir şekilde ele alınmasının açık bir şekilde belirlenmediği, öte yandan, Değerlendirme raporunun kabulü tarihinde ihbarcılara tanınan gizlilik hakkının dışında ihbarcılarının korunması hakkında herhangi bir düzenleme yapıldığına ilişkin hiçbir gösterge olmadığı anlaşılmaktadır.
67. GRECO xvi nolu tavsiyenin yerine getirilmediğine karar verir.

Tavsiye xvii.

68. GRECO, kamu idaresinde disiplin usul ve cezalarının uygulanmasına ilişkin istatistik oluşturulmasını tavsiye eder.
69. Yetkililer kamu görevlileri hakkındaki temel bilgiler için tek ve merkezi bir veri tabanı kurma ve bunu ilgili kurumlara sunma projesini bildirirler (PER-NET). Yetkililer PER-NET projesinin Devlet Personel Başkanlığının sorumluluğunda hayata geçirileceğini ve bunun şeffaflığı, katılımı, hesap verebilirliği ve bilgi edinmek için serbest erişimi ve personelin dengeli dağıtımı ve kamu sektöründe hızlı karar almayı garanti edecek şekilde dizayn edildiğini belirtirler. Yetkililer disiplin önlemleri hakkındaki istatistiki bilgilerin merkezleştirilmiş veri tabanının içine entegre edilmesinin halen değerlendirme aşamasında olduğunu açıklarlar. Bu sürecin hızlandırılması için Devlet Personel Başkanlığınca disiplin önlemlerine ilişkin istatistiki verinin toplanması hakkında bir genelge taslağı Başbakanlığa sunulmuştur. Yetkililer bu konudaki bazı istatistiki verilerin halihazırda ilgili Bakanlıklarda mevcut olduğunu belirtirler.
70. GRECO, disiplin önlemleri hakkında Bakanlık düzeyinde varolan istatistiki veriye ilişkin olarak sağlanan bilgiyi ve kamu görevlileri için tek merkezleştirilmiş veri tabanı kurulması projesinin yanı sıra disiplin önlemleri verilerinin bu proje içine muhtemel entegrasyonunun değerlendirilmesini not eder. GRECO, kamu idaresinde disiplin soruşturmaları ve önlemlerinin kullanımı üzerine kapsamlı istatistik oluşturma ve bunları kamu görevlileri için merkezleştirilmiş veri tabanına entegre etme çabalarında ısrar etmeleri için yetkilileri cesaretlendirir.

71. GRECO, xvii.tavsiyenin kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xviii.

72. GRECO, farklı çeşitteki tüzel kişilere ilişkin kayıt bilgilerine ulaşılmasını kolaylaştırmak için gerekli tedbirlerin alınmasını tavsiye eder.

73. Yetkililer, Yüksek Planlama Kurulu tarafından 11 Temmuz 2006 tarihinde kabul edilmiş olan "Bilgi Toplumu Stratejisi"nin uygulamaya konulması için bir eylem planının parçası olan tüzel kişilerin merkezi sicil sisteminin kurulmasının, her bir tüzel kişiye tek bir numara tahsis etmek sureti ile, şirketler, dernekler, kooperatifler ve öteki tüzel kişiler hakkındaki bilgiyi, ticari siciller, bankalar, vergi idaresi ve hükümet organları tarafından tüzel kişiler hakkındaki işlemlerde kullanılmak üzere entegre etmeyi amaçladığını bildirirler. Yetkililer, Sanayi ve Ticaret Bakanlığının yetkisi altında, bu projenin uygulanmasının son aşamasında olduğunu ve gerekli yasal ve organizasyonel altyapının ve on-line şirket işlemleri, tek nokta bilgi portalı, iş usullerinin elektronik çevre ve şirket istatistikleri sistemlerine entegrasyonu yolu ile takdimi ve pilot uygulamaların gerçekleştirilmesini izleyeceğini işaret ederler. Yetkililer, halen Parlamento gündeminde bulunan taslak Türk Ticaret Kanununun (24. madde) on-line erişilebilir merkezi sicil sisteminin kurulması için yasal dayanağı teşkil etmesinin öngörüldüğünü eklerler.

74. GRECO, tüzel kişiler için merkezi sicil sistemi kurulması projesine ilişkin olarak sağlanan bilgiyi not eder. GRECO, planlanan önlemler hayata geçirildiğinde, tek nokta bilgi portalı ve şirket istatistik sistemleri dahil olmak üzere, çeşitli biçimlerdeki tüzel kişilerin sicil bilgisine erişimi kolaylaştırıcı uygun önlemler olarak kabul edilebileceğini gözönüne alır.

75. GRECO xviii tavsiyenin kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xix.

76. GRECO, Türk Ceza Kanunu'nun tüzel kişilere güvenlik tedbirleri uygulanmasına ilişkin hükümlerinin, Avrupa Konseyi Yolsuzluğa Karşı Ceza Sözleşmesindeki tüzel kişilerin cezaî sorumluluğuna ilişkin standartlarla tam uyum içerisinde olduğunun güvence altına alınmasını tavsiye eder.

77. Yetkililer şu ana kadar, 1 Haziran 2005 tarihinde yürürlüğe giren Ceza Kanunu tarafından öngörülen tüzel kişilere güvenlik tedbirlerinin tatbikinde güçlüklerle karşılaşmadığını ileri sürdüler. Adalet Bakanlığı Kanunlar Genel Müdürlüğü'nün Ceza Kanununun ilgili hükümlerinin büyük oranda "Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesi"nin ortaya koyduğu standartlara uyumlu olduğu sonucuna vardığını, fakat tavsiyenin nasıl tam olarak yerine getirileceğine ilişkin değerlendirmelerin halen devam etmekte olduğunu bildirirler. Yetkililer bu amaçla, Ocak 2008 tarihinde, GRECO, FATF ve OECD gözden geçirme süreçleri kapsamında, gerekli yasal değişiklikleri belirlemek ve yapmak üzere Adalet Bakanlığı bünyesinde bir çalışma grubu kurulduğuna işaret ederler.

78. GRECO, Adalet Bakanlığının xix. tavsiyeyi gözönüne aldığını ve ceza kanununun ilgili hükümlerinin analizi sonrası, tüzel kişilere ilişkin olarak Yolsuzluğa Karşı Ceza Hukuku Sözleşmesinin standartlarına nasıl tam olarak uyum sağlanacağına ilişkin değerlendirmelerin halen devam ettiğini kaydeder. Bununla beraber, değerlendirme raporunun 226. paragrafında tanımlanan bu standartlara tam uyumun sağlanması için henüz atılmış somut bir adım mevcut değildir.

79. GRECO xix tavsiyenin kısmen yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xx.

80. GRECO, vergi makamları için, yolsuzluk suçlarının ortaya çıkarılması ve bildirim yükümlülüklerinin etkili bir şekilde yerine getirilmesi konularında özel eğitim ve/veya kılavuz ilkelerin getirilmesini tavsiye eder.
81. Yetkililer "Vergi Denetmenleri İçin OECD Rüşvet Farkındalık El Kitabı"nın vergi denetmenlerine dağıtıldığını ve vergi denetmenlerinin hizmetiçi eğitim programları için bir rehber gibi hizmet ettiğini ifade ederler. Ayrıca, "Vergi Yetkililerinin Yolsuzluk Suçlarını Belirleme ve Bildirim Yükümlülüklerinin Yerine Getirilmesi için Spesifik Rehber İlkeler"ın, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından, Adalet Bakanlığı ile işbirliği içinde, Teftiş Kurulu ve Gelir Kontrolörleri'nin görüşleri alındıktan sonra hazırlandığını bildirirler. Yetkililer bu rehber ilkelerin Mart 2008'de ilgili insan kaynakları bölümüne gönderildiğini ve 2008 hizmet içi eğitim programına dahil edildiğini belirtirler.
82. GRECO Rüşvet Farkındalık El Kitabının dağıtımını ve Vergi Denetmenlerinin eğitim programlarında kullanımı ile vergi görevlilerinin yolsuzluk suçlarını belirleme ve bildirim yükümlülüklerinin yerine getirilmesine ilişkin rehber ilkeler oluşturan bir el kitabı bilgilerini dikkate alır. GRECO rehber ilkelerin 2008 hizmet içi eğitim programına dahil edilmesini not eder ve yetkililerin, vergi görevlilerine bu alanda daha ileri spesifik eğitim verilmesi çabalarını teşvik eder.
83. GRECO xx tavsiyenin tatminkar şekilde yerine getirildiğine karar verir.

Tavsiye xxi.

84. GRECO, yasal ve düzenleyici tedbirler de dahil olmak üzere, kara para suçlarının araştırılması ve bildirimine yönelik politikalara, maliyeciler ve deneticilerin katılımını sağlamak için gerekli tedbirlerin alınmasını tavsiye eder.
85. Yetkililer, karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele sisteminin, MASAK tarafından, ulusal ve GRECO tavsiyeleri de dahil olmak üzere uluslararası gereklilikler gözönüne alınarak gözden geçirildiğini bildirirler. 9 Ocak 2008 tarihinde Resmi Gazetede yayımlanan "Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik"ın 4. maddesi uyarınca, yetkili muhasebeciler, mali müşavirler ve yeminli mali müşavirlerin karapara aklama ve terörizmin finansmanı suçlarında şüpheli işlem bildirimini ile yükümlü olduklarına işaret ederler. Yetkililer 4 Ağustos 2007 tarihinde yürürlüğe giren "Aklama Suçu İncelemesi Hakkında Yönetmelik"ın 17. maddesi uyarınca, incelemeciler (MASAK adına karapara aklama incelemeleri yapan, Mali Müfettişler, Vergi Müfettişleri, Gümrük Müfettişleri, Gelir Kontrolörleri, Yeminli Banka Murakıpları, Hazine Kontrolörleri, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu ve Sermaye Piyasası Kurulu Uzmanları) görevlerini yerine getirirken karşılaştıkları karapara aklama ve terörizmin finansmanına dair ciddi şüpheleri ve göstergeleri idari birimleri kanalı ile MASAK'a bildirmek zorundadırlar.
86. GRECO, tavsiyesi gözönüne alınarak, Karapara aklama ve terörizmin finansmanı ile mücadele sisteminde yapıldığı bildirilen yasal reformları ve diğerlerinin yanı sıra vergi denetmenleri, banka murakıpları ve banka denetmenlerinin karapara aklama ve terörizmin finansmanı suçuna ilişkin şüpheli işlemleri ve muhasebeciler ve denetmenleri de kapsayan bildirim yükümleri ihdas edilmesini memnuniyetle karşılar.
87. GRECO xxi tavsiyenin tatminkar bir şekilde yerine getirildiğine karar verir.

III. SONUÇLAR

88. Yukarıdaki açıklamalar ışığında, GRECO, Türkiye'nin, Birinci ve İkinci Aşama Ortak Değerlendirme Raporunda yer alan tavsiyelerin üçte birini tatminkar bir şekilde yerine getirdiği veya tatminkar bir şekilde ele aldığına karar verir. iv, ix, x, xx ve xxi no.lu tavsiyeler tatminkar bir şekilde yerine getirilmiştir; i ve vi no.lu tavsiyeler ise tatminkar bir şekilde ele alınmıştır. viii, xi, xii, xiii, xv, xvii, xviii ve xix no.lu tavsiyeler kısmen yerine getirilmiştir ; ii, iii, v, vii, xiv, ve xvi no.lu tavsiyeler ise yerine getirilmemiştir.
89. Türkiye, diğer faaliyetlere ilave olarak, kanun uygulayıcıları için yolsuzluğun belirlenmesi ve soruşturulması hakkında eğitim faaliyetlerini artırarak, el koyma ve müsadere hakkında rehber ilkeler oluşturarak ve yolsuzluk karşıtı önlemlerin etkilerini izlemek için sistemler geliştirerek mevcut yolsuzlukla mücadele mevzuatının pratik uygulamasını sağlamak için çaba göstermiştir. Ayrıca, kamu idaresinde disiplin önlemlerinin kullanımı hakkında istatistik oluşturma ve tüzel kişilere merkezi sicil sistemi geliştirme dahil olmak üzere yolsuzlukla mücadeleyi teşvik için ilave önlemlerin hazırlık çalışmaları halen sürmekte; ceza soruşturması bağışıklığından fiilen yararlanan kamu görevlisi kategorilerinin azaltılması da değerlendirilmektedir. Bununla beraber, Türkiye'nin, GRECO'nun tavsiyelerini yerine getirmek için çok daha aktif olarak çalışabileceği anlaşılmaktadır. GRECO, özellikle sivil toplum katılımlı denetim organına, milli yolsuzlukla mücadele stratejilerinin uygulanmasını izleme sorumluluğu verilmesi ile yeni stratejiler önerme görevi tevdi edilmesi tavsiyesi gibi temel öneme sahip çok sayıda tavsiyesinin karşılanmamış olmasından endişe duymaktadır. Hala ele alınmayan diğer büyük problemlerden birisi küçük düzeltmelere karşın hala yürütme organına yani, Adalet Bakanlığına yakın bağlantısı olan yargının bağımsızlığıdır. Ayrıca, Teftiş Kurulları sistemi reformunun gözönüne alınması tavsiyesi ele alınmamıştır. GRECO, Türk makamlarını, yerine getirilmemiş tavsiyelerin en süratli şekilde ele alınması için çabalarında ısrarlı olmaya teşvik eder.
90. GRECO, Türk heyet başkanını, 31 Ekim 2009 tarihine kadar, ii, iii, v, vii, viii, xi, xii, xiii, xiv, xv, xvi, xvii, xviii ve xix tavsiyelerin yerine getirilmesine ilişkin ilave bilgi sunmaya davet eder.
91. GRECO son olarak, Türk makamlarını, en kısa sürede, raporun yayımlanmasına onay vermeye, resmi diline tercüme etmeye ve bu tercümeyi kamuya açık hale getirmeye davet eder.